

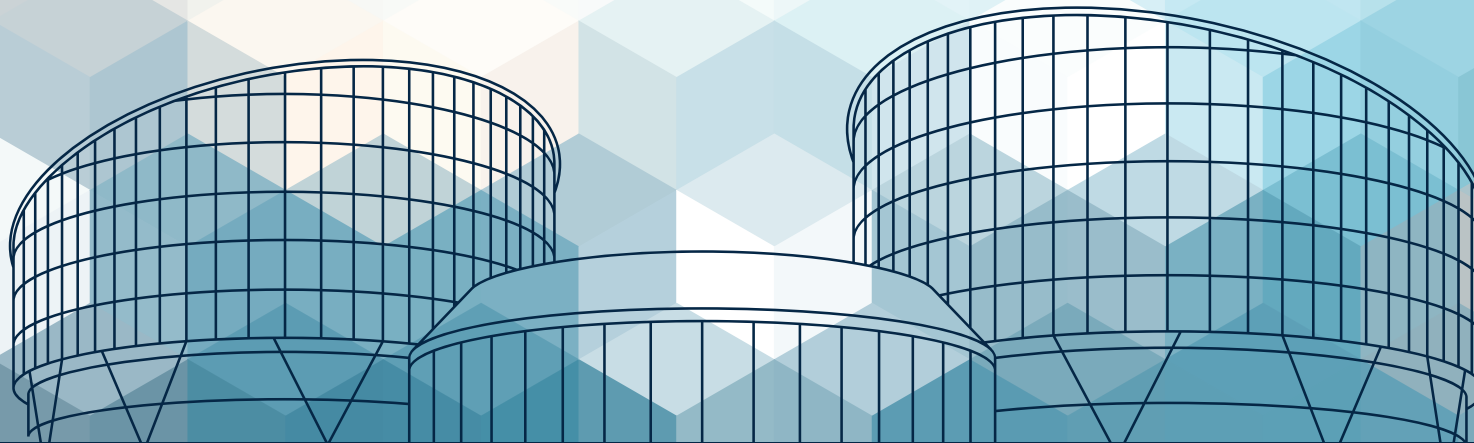
Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Заводник против Словеније

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Пропуст судских органа да обавесте странку о одржавању рочишта за деобу стечајне масе (повреда чл. 6 ст. 1 Конвенције)

Захтев разумног рока није испуњен када дуже трајање поступка не може у потпуности да се припише сложености предмета као ни држању подносиоца (повреда чл. 6 ст. 1 Конвенције)

Постојање процесних ограничења странке у стечајном поступку који онемогућавају делотворну употребу доступних процесних средстава за убрзање судског поступка (повреда чл. 13 Конвенције)

Заводник против Словеније¹

(БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ: 53723/13, ПРЕСУДА ОД 21.05.2015.)

¹ *Zavodnik v. Slovenia.*

СЕНТЕНЦА:

Одступање од начела контрадикторности које се огледа у непостојању режима личног достављања странкама у поступку позива за рочиште и других писмена у поступку испуњава услов пропорционалности једино уколико су надлежни судови преузели додатне мере како би странке биле благовремено обавештене о предузетим радњама.

Захтев разумног рока није испуњен када се дуже трајање судског поступка у којем се одлучује о грађанским правима одређеног лица негативно одразило на његова права и интересе а дужина трајања поступка не може да се у потпуности припише сложености предмета, као ни држању тог лица.

Правни лекови установљени у циљу заштите права на суђење у разумном року не испуњавају захтев делотворности уколико су одредбама *lex specialis* наметнута процесна ограничења за странке у поступку којима се онемогућава успешна употреба доступних правних лекова.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

Подносилац је 1993. године поднео тужбу због тога што га је послодавац за којег је радио преместио на рад код другог послодавца. Непуне четири године након подношења тужбе, надлежни суд је решење о премештају прогласио ништавим и наложио претходном послодавцу да га врати на посао и да му ретроактивно накнади све неиплаћене зараде и доприносе. Другостепени суд је, након нешто више од две године од доношења првостепене пресуде, одлучујући по жалби, потврдио првостепену пресуду. Након три године од правноснажности пресуде, подносилац је

покренуо извршни поступак због неизвршења предметне пресуде. Надлежни суд је убрзо прекинуо извршни поступак до завршетка стечајног поступка који је у међувремену покренут против његовог бившег послодавца. Након пет година од покретања, суд је окончао извршни поступак, будући да је потраживање подносиоца било признато у стечајном поступку. Признат износ потраживања му није исплаћен у току наредне три године због тога што је утврђено да постојећа имовина стечајног дужника није довољна чак ни за покривање трошкова стечајног поступка. Због тога је окончање тог поступка зависило од окончања другог стечајног поступка из којег је стечајни дужник требало да се намири, као и од поступка денационализације одређене непокретности. Најзад, ни по окончању другог стечајног поступка, подносилац није проглашен за једног од приоритетних дужника, већ је предлогом плана о подели стечајне масе предвиђено његово намирење само у незнатном проценту. Одлуком је као приоритетни поверилац одређено друго лице. Подносилац није оспорио дату одлуку и предлог, нити је присуствовао рочишту о деоби стечајне масе које се убрзо након доношења одлуке одржало, због тога што није био благовремено обавештен о донетој одлуци, као ни о одржавању рочишта за деобу имовине. Док је дата одлука била објављена на огласној табли, позив за рочиште је био објављен и на огласној табли и у службеном гласилу. Сазнавши за рочиште тек по истеку рока за подношење жалбе, подносилац је покушавао безуспешно у више наврата да побије одлуку донету у стечајном поступку.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА И ЊИХОВА ПРИМЕНА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

1

Одступање од начела контрадикторности поступка као саставног дела права на правично суђење

Право на правично суђење обухвата начело контрадикторности поступка под којим се подразумева да странке у грађанским поступцима треба да имају могућност да буду обавештене о предузетим радњама друге стране како би могле да се изјасне поводом њих и на тај начин потенцијално утичу на судску одлуку. Уколико акти суда укључујући позиве за рочиште нису лично достављени, подносиоцу може да буде онемогућено да оствари своја права у поступку. Штавише, право на приступ суду подразумева и право да се буде обавештен о судским одлукама, нарочито у случајевима где постоји могућност изјављивања жалбе.

Сходно пракси Европског суда, право на приступ суду није апсолутно, већ може да буде подвргнуто ограничењима. Приликом формулисања таквих ограничења, државама уговорницама остављено је одређено поље слободне процене. Ипак, да би ограничење било усклађено са чланом 6 став 1 оно мора да буде усмерено на остваривање легитимног циља и при томе мора да постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља којем се тежи. У том светлу, потребно је успостављање правичне равнотеже између ширег интереса ефикасног функционисања правосудног система, са једне стране и интереса учесника у поступку, са друге стране.

У конкретном случају, непостојање режима личног достављања у стечајним поступцима довело је до ускраћивања могућности подносиоца да оспори предлог плана о подели стечајне масе према којем је он могао да оствари потраживање једино у незнатном проценту. Приликом успостављања правичне равнотеже између супротстављених интереса, потребно је са једне стране, узети у обзир да правила о достављању одлука и других писмена оглашавањем на огласну таблу суда и објављивањем у службеним гласилима служе остваривању легитимног циља који се огледа у обезбеђивању брзог и ефикасног спровођења стечајних поступака. У стечајним поступцима се не прибегава личном достављању због тога што ти поступци најчешће укључују велики број, у почетку непознатих, поверилаца и странака. Стога, обавеза личног достављања судских аката и других писмена би могла да значајно повећа трошкове поступка, као и да доведе до његовог одуговлачења.

Са друге стране, потребно је узети у обзир да национално право предвиђа да рочиште о деоби стечајне масе представља кључни тренутак у стечајном поступку, будући да након његовог окончања повериоци више не могу да оспоравају предлог за поделу стечајне масе. Имајући у виду значајне последице неприсуствовања подносиоца на том рочишту, Европски суд примећује да је осмодневни рок за подношење жалбе против одлуке о подели кратак.

Даље, сагледавајући све околности случаја, а преваходно да је подносилац као странка у стечајном поступку више од осам година чекао на заказивање рочиште о подели стечајне масе, као и да су у тренутку заказивања имена свих повериоца већ била позната суду, Европски суд налази да је домаћи суд требало да предузме додатне мере како би странке које и даље учествују у поступку, укључујући подносиоца, биле

обавештене о рочишту, као и о одлукама које су донете са њим у вези. На тај начин би ограничење које се огледа у непрописивању обавезе личног достављања било пропорционално постављено. Наиме, у околностима овог случаја (пре свега, радило се о старијем лицу, која није живело у месту где се налазио суд) није било реално очекивати да ће подносилац сам да сазна за тачан датум одржавања рочишта било редовним проверавањем огласне табле суда било праћењем сваког издања службеног гласила. Стога, пропуст подносиоца да учествује на рочишту, не може да се припише његовој непажњи.

Иако је националним законодавством била предвиђена и могућност обавештавања путем писаних масовних медија (као што су високотиражни дневни листови), домаћи суд је пропустио да ту могућност искористи, те је наступила повреда права подносиоца на правично суђење које се штити чланом 6 став 1 Европске конвенције.

2

Право на суђење у разумном року као саставни део права на правично суђење

Сходно пракси Европског суда, разумност дужине трајања поступка се процењује узимајући у обзир све околности одређеног случаја а нарочито сложеност случаја, држање подносиоца и државних органа, као и у којој мери је дуго трајање поступка евентуално нарушило права и интересе подносиоца. Суд даље истиче да национални судови појачану пажњу треба да испоље приликом поступања у радним споровима.

У овом случају, одлучивање о „грађанским правима“ у смислу члана 6 става 1 Европске конвенције које је било започето у радном спору наставило се у извршном и стечајном поступку. Поступци су од ступања Конвенције на снагу у односу на Републику Словенију

укупно трајали 15 година и пет месеци. Европски суд је примењујући горенаведене критеријуме нашао, најпре, да радни спор није био сложен, те да се дуго трајање поступка не може да припише држању подносиоца. Приликом процењивања разумности дужине трајања поступка, Европски суд је узео у обзир и стање предмета у време ступања на снагу Конвенције. У тренутку њеног ступања на снагу радни спор је већ трајао једну годину и два месеца и никакве процесне мере нису биле предузете од стране суда у том периоду. Штавише, након што је Европска конвенција ступила на снагу, првостепеном суду је требало више од две године и шест месеци да донесе пресуду. Поступак је био додатно продужен због чињенице да је другостепеном суду требало више од две године да одлучи о жалби подносиоца.

У погледу стечајног поступка, који је даље утицао и на дужину извршног поступка, Суд је приметио да је он био сложенији и да је дужина поступка делимично зависила од исхода другог стечајног поступка, као и поступка денационализације. Ипак, ове околности нису довољне да оправдају свеукупну дужину поступка, који је трајао пред првостепеним судом преко осам година и пет месеци. Коначно, Европски суд закључује да је дужина стечајног поступка негативно утицала на висину износа стечајне масе који му је на крају била досуђена. Сходно томе, Европски суд је утврдио да је наступила повреда члана 6 став 1, будући да је свеукупна дужина поступка била прекомерна и да стога није испуњен захтев „разумног рока“ у смислу члана 6 став 1 Конвенције.

Делотворни правни лек у случају одуговлачења поступка

Члан 13 гарантује делотворан правни лек пред националним органима за наводно кршење свих права и слобода гарантованих Конвенцијом, укључујући и право на суђење у разумном року према члану 6 став 1. Уколико се националним правним системом захтева комбинована употреба више процесних средстава у циљу санкционисања одуговлачења поступка онда такав систем не испуњава захтеве из члана 13 у погледу доступности делотворног правног лека за случај одуговлачења. У тим случајевима, наиме, постоји реална опасност да ће комбинована примена више процесних средстава, који би требало да имају за циљ убразање поступка, да заправо доведе до додатног продужења поступка.

У предмету Заводиник, Европски суд одвојено разматра питања постојања делотворног правног лека у погледу дужег трајања радног спора и извршног поступка од питања делотворног правног лека у погледу дужег трајања стечајног поступка. То се објашњава тиме да су се на ове поступке примењивали различити режими. Наиме, када је 2006. године донет Закон о заштити права на суђењу у разумном року, радни спор и извршни поступак су били већ завршени, те са тај закон на њих није примењивао.

Европски суд је утврдио да режим који је био примењен на радни спор и извршни поступак није предвиђао делотворно правно средство против одуговлачења поступка. Тачније, ни тужба Управном суду, ни тужба за накнаду штете, ни притужба у циљу спречавања одлуговлачења поступка, као ни уставна жалба нису представљали делотворне правне лекове у том погледу. Недостатак тужбе која је могла да

се поднесе Управном суду у случају повреде права одређеног лица на суђење у разумном року огледао се у томе што уколико дође до окончања првобитног поступка поводом којег је она била поднета, поступак пред Управним судом се такође обуставља по службеној дужности. Даље, тужба за накнаду штете не сматра се делотворним правним леком због тога што се њоме не обезбеђује накнада нематеријалне штете, већ једино материјалне штете. Притужба Минситарству правде у циљу спречавања одуговлачења поступка није делотворна због тога што одлука донета у поступку поводом притужбе не може да се оспорава жалбом, као и због њеног необавезујућег карактера. Коначно, уставна жалба може да се поднесе тек након исцрпљености свих претходно наведених неделотворних правних средстава, те је њена делотворност, стога, проблематична у погледу обезбеђивања заштите права на суђење „у разумном року“. Будући, да се она може поднети тек након претходне исцрпљености наведених правних лекова, постоји реална опасност од тога да ће њена удружена примена са другим лековима да доведе до додатног продужења поступка уместо да доведе до његовог убрзања.

Режим који је почео да се примењује након ступања на снагу Закона о заштити права на суђење у разумном року из 2006. године је релевантан приликом процењивања да ли су процесна средства која он предвиђа могла да се окрактеришу као делотворна приликом санкционисања одуговлачења стечајног поступка. Европски суд је већ у својој ранијој пракси против Словеније приметио да су правни лекови који су били доступни подносиоцима на основу одредби новог Закона о заштити права на суђење у разумном року у погледу дужине трајања стечајног поступка били неделотворни.

Упркос позитивним новинама које предвиђа тај закон, Суд истиче да из релевантне судске праксе домаћег суда, која се односи на примену новог закона, произилази да новоустановљени правни лекови не испуњавају услов постојања делотворног правног лека против одуговлачења поступка. Наиме, национални судови су у свим случајевима одбијали жалбе предвиђене новим законом којима се тражило убрзање стечајног поступка због неодговарајућих решења која се тичу процесноправног положаја повериоца у стечајном поступку. Наиме, појединачни повериоци у начелу немају положај независне странке у поступку, у случају да није формиран одбор повериоца. Стога, у овом случају подносилац као поверилац са таквим статусом не би имао реалне могућности да прибави потребне доказе којима би поткрепио жалбу и на тај начин спречио одбијање жалбе као неосноване.

Стога, Европски суд сматра да је у свим фазама поступка постојала повреда члана 13 будући да није постојао делотворан правним лек на основу ког би подносиоцу могло да се заштити његово право на правично суђење у разумном року на начин утврђен чланом 6 став 1.

ПОСЛЕДИЦЕ УТВРЂЕНЕ ПОВРЕДЕ:

За наведену повреду Европски суд је подносиоцу досудио правично задовољење на име нематеријалне штете у износу од 12.500 евра, као и додатних 2.500 евра на име трошкова поступка.

КОМЕНТАР:

Европски суд је у предмету *Заводник* утврдио наступање повреде права на делотворан правни лек како у погледу режима који се примењивао пре, тако и након ступања на снагу Закона о заштити права на суђење у разумном року. Будући да се у Србији од недавно такође примењује закон идентичног назива и сличне садржине, потребно је да надлежни домаћи органи у пракси обезбеде делотворну примену предвиђених законских решења како би се избегла повреда (члана 13) Конвенције. То подразумева да, између осталог, одредбе *lex specialis* као што је стечајни закон треба формулисати и тумачити на начин који неће да онемогући заштиту која се пружа праним лековима Законом о заштити права на суђење у разумном року.

Даље, Закон о стечају Републике Србије садржи готово идентична решења са словеначким законом у погледу режима достављања позива за рочиште за деобу стечајне масе и других писмена. Имајући у виду да тај режим представља одступање од начела контрадикторности, потребно је обезбедити да дато одступање буде спроведено у складу са захтевом пропорционалности. У том циљу, неопходно је да се искористе сви разумни кораци, који су предвиђени националним прописима, како би учесницима у поступку било омогућено да благовремено остваре своја права и интересе.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

Т: +381 11 3023 866

Ф: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council